
Oskar Friedrich Oengo

Järgmise aasta novembrini tuleb ühisrahastusse panustades olla eriti valvas

16. detsember 2021

Sel aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu määruse järgi peavad ühisrahastusplatvormid Euroopas tegutsema ühtsete ja rangemate reeglite järgi. Eesmärk on soodustada kapitali vaba liikumist ning maandada investorite riske.

Ühisrahastusteenuse osutajad peavad Finantsinspeksioonilt loa saama hiljemalt järgmise aasta 10. novembriks. Pärast seda kuupäeva nad enam ilma loata tegutseda ei tohi. Kuni selle kuupäevani

peavad ka investorid olema platvormide valikul äärmiselt hoolsad. Uue regulatsiooni taustal võivad üles kerkida petturid, kes kasutavad loa taotlemiseks võimaldatud üleminekuperioodi pettuste toel raha kogumiseks, esitades oma tegevuse ja vahendatavate projektide kohta valeinfot. Lisaks investorile peab ettevaatlik olema ka rahastuse taotleja, kes peab jälgima, et tema maine ei saaks kahjustada kaasates raha pahatahtlikul platvormil.

Seni ühisrahastusele kehtinud nõuded kaitsevad investorit vähe

Ühisrahastus hõlmab eelkõige kolme osapoolt: ühisrahastusplatvormi, rahastuse taotlejaid ning investoreid. Enne määruse jõustumist investorikaitse osas erinõuded ühisrahastusele puudusid ning lepingud sõlmiti osapoolte vahel vastavalt võlaõigusseaduses sätestatule. Sellise lähenemise puhul oli teenuse osutajate tase ebaühtlane. Samuti puudus investoritel igasugune kaitse petturlike ettevõtjate eest, kelle ainus eesmärk oli koguda kokku võimalikult suur hulk raha, mida omastada ja millega plehku pista.

Mõeldes ühisrahastusega seotud probleemidele, mäletavad paljud ilmselt hästi meedias kajastatud juhtumeid, kus inimesed said kahtlase taustaga portaalides investeeringuid tehes petta ning kust raha tagasisaamise võimalust loeti pea olematuks. 2020. aasta alguses kadusid sisuliselt päevapealt mitmed kahtlase taustaga ühisrahastusplatvormid, viies endaga kaasa investorite raha. Meediast käis läbi ka teisi juhtumeid, kus investorite poolt rahastatud projektid ebaõnnestusid või esitati investoritele nende investeeringu kohta ebapiisavat informatsiooni. Selliste riskide maandamiseks on jõustunud määrukses kehtestatud mitmeid tegevusnõudeid.

Investorid on edaspidi paremini informeeritud

Üheks olulisemaks muudatuseks investorid jaoks on see, et ühisrahastusteenuse osutaja peab edaspidi oma tegevuses olema veelgi läbipaistvam ning investoritele esitatav informatsioon peab olema alati õige, täpne ja selge. Tagamaks investorile projekti kohta piisava ülevaate, peab rahastuse taotleja koostama iga investeerimisprojekti kohta põhiteabedokumendi. Tegemist on samalaadse dokumendiga nagu on börsil väärtpaberite avalikuks pakkumiseks koostatav prospekt. Kuid põhiteabedokument on prospektist oluliselt kompaktsem - projekti kohta esitatav teave peab ära mahtuma kuuele leheküljele, et mitte koormata investorit üleliigse informatsiooniga.

Enne investeeringu tegemist on igal investoril võimalus tulevikus saada ülevaade investeeringu omadustest ja selle sobivusest investorid riskitaluvusega. Siiski ei peaks investorid eeltöö piirduma ainult põhiteabedokumendi lugemisega. Lisaks võiks investor ka ise raha taotleva ettevõtte kohta läbi viia täiendavaid otsinguid ja taustauuringu, et investeerimisotsus oleks tehtud läbimõeldult.

Investoritel on enne investeeringu tegemist neli päeva mõtlemiseaega

Uued reeglid panevad ühisrahastusplatvormile ka kohustuse hinnata investorid teadmisi ja varasemat investeerimiskogemust. Lisaks tuleb hinnata investorid riskitaluvust ja tema kahju kandmise võimet. Eesmärk on tagada, et investor mõistab investeeringuga kaasnevaid riske ning tajub, et tema poolt investeeritud raha ei ole tagatud ja ta võib selle kogu ulatuses kaotada. Rutakate ja läbimõttlemata otsuste tegemise vähendamiseks võimaldatakse investorile neljapäevast järelemõttlemiseaega, mille jooksul võib investor investeeringu tegemisest taganeda. Märkimist väärib ka laene vahendavatele platvormidele kehtestatud nõue avaldada oma veebilehel teave makseviivituses olevate laenude kohta. See info annab investorile hea ülevaate platvormi poolt vahendatud laenuportfelli kvaliteedist ning platvormi võimest ja oskusest hinnata rahastuse taotlejate maksevõimet ja tausta.

Kuigi risk petta saada uute nõuetega väheneb, siis investorid ei tohi unustada, et ühisrahastusse investeerimisel jääb risk investori kanda ning ka uute nõuete jõustumisel jääb alles võimalus, et ühisrahastusprojekt ebaõnnestub ja investeeritud raha tagasi ei saa. Iga investeeringuga kaasneb risk – mõnega suurem, teisega väiksem. Seejuures on Finantsinspektsiooni roll kontrollida, kas ühisrahastusplatvormi tegevus vastab määruse nõuetele ning rikkumiste tuvastamisel vastavalt reageerida.

Oskar Friedrich Oengo, Finantsinspektsiooni jurist